

1 Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. 2 ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις **ἐπὶ τῇ προβατικῇ** (ἐνν. πύλῃ) κολυμβήθρα, ἡ ἐπιλεγομένη ἐβραϊστὶ Βιθσεδά, πέντε στοᾶς ἔχουσα. 3 ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξιρῶν, **ἐκδεχομένων**¹ (ἐδῶ: πού ἀνέμεναν/περίμεναν) τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. 4 ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν **κατέβαινεν** (μάθ. 8^ο, 'καταβαίνω') ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐταράσσετο τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος **ἐμβάς** (μτχ. Ἀορ. 'ἐνέβην', μάθ. 8^ο) μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγίης ἐγένετο **ᾧ**² διήποτε κατείχετο νοσήματι. 5 ἦν δὲ τις ἀνθρωπος ἐκεῖ τριακοντα καὶ ὀκτὼ ἐπὶ ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ. 6 τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἥδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· θέλεις ὑγίης γενέσθαι; 7 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· Κύριε, ἀνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. 8 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἔγειρε (μάθ. 15^ο, 'ἐγείρω'), **ἄρον** (μάθ. 10^ο, 'αἶρω') τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. 9 καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγίης ὁ ἀνθρωπος, καὶ **ἦρε** (μάθ. 10^ο) τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιεπάτει. ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 10 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· σάββατόν ἐστιν· οὐκ ἔξεστί σοι **ἄραι** (μάθ. 10^ο) τὸν κράβαττον. 11 ἀπεκρίθη αὐτοῖς· ὁ ποιῆσας με ὑγιῆ, ἐκείνους μοι εἶπεν· ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. 12 ἠρώτησαν οὖν αὐτόν· τίς ἐστιν ὁ ἀνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι, ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει; 13 ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς **ἐξένευσεν**³ (ἐκνεύω: ἀποφεύγω κάτι μὲ ἐπιδέξαι κίνησι) ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. 14 μετὰ ταῦτα εὕρισκε αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἴδε ὑγίης γέγονας· μὴκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοι τὸ γέννηται. 15 ἀπῆλθεν ὁ ἀνθρωπος καὶ ἀνίγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιῆσας αὐτὸν ὑγιῆ.

Γραμματικά σχόλια

- ἐκδεχομένων**: μετοχή ἑνεστ., ἀρσ. γένους (γ' πληθ.), τοῦ ῥ. ἐκδέχομαι· σύνθετο: ἐκδέχομαι· ἑνεστ. δέχομαι, Πρτ. ἐδεχόμην, Μέλλ. δεξομαι, Ἀορ. ἐδεξάμην, Παθ. Ἀορ. ἐδέχθην, Πρkm. δέδεχμαι, Υπερσ. ἐδεδέμην.
- ᾧ**: δοτ. ἐνικού οὐδετ. γένους τῆς ἀναφορικής ἀντωνυμίας ὃ, ἡ, τό' (ὁ ὅποιος, αὐτός πού), ἐδῶ μαζί μέ τό ἐπίρρημα· διήποτε διυλύνει τὸ ἀδιάφορο= ὅποιοδήποτε (ἐνν. νόσημα).
- ἐξένευσεν**: γ' ἐνικού Ἀορ. τοῦ ῥ. ἑ.Φ. ἐκνεύω (σύνθετο: ἐκνεύω): ἑνεστ. νεύω, Πρτ. ἐνευον, Μέλλ. νεύσομαι [καὶ νεύσω], Ἀορ. ἐνευσα, Πρkm. ἐνευκα, Υπερσ. ἐνενέυκειν.

Συντακτικά σχόλια – Ἑνεργητική σύνταξι· ἄμεσο-ἕμμεσο ἀντικείμενο· σύστοιχο ἀντικείμενο

✚ Τά ἀντικείμενα τῶν διπτῶτων ῥημάτων λέγονται τό ἓνα ἄμεσο καὶ τό ἄλλο ἕμμεσο.

Ἄμεσο εἶναι τό ἀντικείμενο σέ **αἰτιατική** καὶ **ἕμμεσο** τό ἀντικείμενο σέ **γενική** ἢ **δοτική**. Ὅταν καί τά δύο ἀντικείμενα βρίσκονται σέ αἰτιατική, ἄμεσο εἶναι ἐκεῖνο πού δείχνει πρόσωπο. Ὅταν κανένα ἀπό τά δύο ἀντικείμενα δέν βρίσκεται σέ αἰτιατική, ἄμεσο εἶναι ἐκεῖνο πού βρίσκεται σέ γενική πτώσι.

Μιωῦσις, **δεδούκε ὑμῖν** (ἕμμεσο) **τὴν περιτομὴν** (ἄμεσο). // **Ἐμπλησὸν με** (ἄμεσο) **τῆς δυνάμεώς** (ἕμμεσο) σου.

Διδαξόν **με** (ἄμεσο) **τὰ δικαιώματά** (ἕμμεσο) σου // Κύριε, **δύρισαί μοι** (ἕμμεσο) **τοῦ ὄρν** (ἄμεσο) τὰ ἑμὰ πταίσματα.

✚ Ἡ πτῶσι τῶν ἀντικειμένων τῶν μεταβατικῶν ῥ. (μονόπτῳτων καὶ διπτῳτων) ἐξαρτᾶται ἀπὸ τί σημασία τῶν ῥημάτων, ἂν διλαδὶ διυλύνουν αἰσθησι, ἀπόλαυσι, ἑναρξι, ἐπιτυχία, ἀκολουθία, φιλική ἢ ἐχθρική διάθεσι, ὠφέλεια ἢ βλάβη μέ λόγια ἢ ἔργα, διδασκαλία, ὁμοιότητα, ἐρύτησι, παραχώρησι καὶ πολλά ἄλλα.

Κύριε, **εἰσάκουσον τῆς προσευχῆς** μου. // Πάντες **ἀπολαύσατε τοῦ πλούτου** τῆς χρηστότητος.

Οὐ **ἀκολούθει μοι**. // Πάτερ, **εὐχαριστῶ σοι**. // **Ἄρατε τὸν λίθον**. // **Τὸν Σταυρόν** σου, Χριστέ, **προσκυνῶμεν**. // **Ἔδωκεν ἡμῖν τὴν αἰώνιον ζωὴν**. // **Χάρισαί μοι**, Κύριε, **τοῦ γυναι** τὴν ἀνίψειάν σου.

✚ Υπάρχουν ἀρκετὰ ῥ. πού συντάσσονται μέ δύο ἀντικείμενα σέ πτῶσι αἰτιατική ἀλλὰ ἡ μία αἰτιατική εἶναι **κατηγορούμενο** τῆς ἄλλης (:κατηγορούμενο τοῦ ἀντικειμ.). ὅπως τὰ ῥ.: λέγω, καλῶ, ἀποδείκνυμι, ποιῶ, χειροτονῶ, νομίζω, ἔχω, λαμβάνω κ.ἄ. π.χ.: Καὶ **ἐποίησεν** ἡμᾶς (ἀντικείμενο σέ αἰτιατική) **ἱερεῖς** (κατηγορούμενο τοῦ ἀντικειμένου σέ αἰτιατική).

✚ **Σύστοιχο** ἀντικείμενο εἶναι αὐτό πού προέρχεται ἐτυμολογικά ἀπὸ τὴν ἴδια ρίζα τοῦ ῥήματος τῆς προτάσεως (ἢ ἀπὸ τί ρίζα συγγενούς ῥ.). Τό σύστοιχο ἀντικ. κανονικά συνοδεύεται ἀπὸ ὁμοίωπτῳ ἐπιθετικὸ προσδιορισμό. Τὴν δικαίαν (ἐπιθ. προσδιορισμός) **κρίσιν** (σύστοιχο) **κρίνατε**.

Πολλές φορές τό σύστοιχο ἀντικείμενο **παραλείπεται** καὶ παραμένει μόνο ὁ ἐπιθετικός προσδιορισμός, πού ἐκφέρεται σέ οὐδέτερο γένος συνήθως πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ὁ ὅποιος καὶ λειτουργεῖ ὡς ἀντικείμενο. **Τὰ δίκαια** (σύστοιχο) **κρίνατε**.

Διαδίκτυακά μαθήματα γιὰ τὴν κατανόηση τῆς ἐκκλησιαστικῆς γλώσσης

«**Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού μίλησε ὁ Ὁμηρος ὡς τὰ σήμερα, μιλοῦμε, ἀνασαινομε καὶ τραγουδοῦμε μέ τὴν ἴδια γλῶσσα**», Γιώργος Σεφέρης

ὀπώρη (ἡ, οὐς, ἡ ὥρα τοῦ ἔτους ἀπὸ τὰ μέσα Ἰουλίου μέχρι τὴν ἀρχὴ τοῦ χειμῶνα ἢ θερμότερα ὥρα τοῦ θέρους· ἡ ὥρα τῆς ἀκμῆς καὶ ὠριμότητας τῶν πλείστων καρπῶν) → ὀπωροφόρος.

ὄρνυμι (ῥ., ἐγείρω, κινῶ, ἀνίστημι· προτρέπω, παροτρύνω) → ὄρθρος, ὄρος.

ὀρύσσω (ῥ., σκάπτω τάρρον) → διώρυγα.

ὄψον (τό, οὐς, ἀπὸ τό ῥ. ἔψω= βράζω· ὀτιδήποτε τρώγεται μαζί μέ τό ψωμί, προσφάγι) → ὀψάριον (ψάρι), ὀψοποῖός (μάγειρας).

Ὁμηρικὸ Λεξικὸ Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ, ἔκδ. 1888

δέχομαι (λαμβάνω κάτι τό ὁποῖο μοῦ προσφέρεται· φιλοξενῶ· ὑπομένω· ἀναμένω)
θέμα -δεκ-

παράγωγα/σύνθετα:

δοχή, δοχεῖον, δεξιός, δεκτός, δέκτης, παραδεκτέον, ἀποδοχή, ἀποδέκτης, ἀκατάδεκτος, ὑποδέχομαι, ὑποδοχή, ἀνάδοχος, δεξαμενὴ, διάδοχος, προσδοκία, πανδοχεῖο, ἀπανδόκευτος (χωρὶς ξενοδοχεῖο), δωροδοκῶ (δῶρον+δοκῶ<δέκομαι: δέχομαι).

σύνθετα ῥήματα καὶ οὐσιαστικά:

ἀναδέχομαι → ἀνάδοχος (ἐγγυητής), ἀναδοχή (ἀνάληψη ὑποχρεώσεως/εὐθύνης)

ἀποδέχομαι → ἀποδοχή

διαδέχομαι → διαδοχή

ἐνδέχομαι (συνήθ. ὡς ἀπρόσωπο: ἐνδέχεται= εἶναι πιθανόν/δυνατόν) → ἐνδεχόμενο,

ἐκδέχομαι → ἐκδοχή, **ἐπιδέχομαι** → ἐπιδεκτικός, ἀνεπίδεκτος

καταδέχομαι → καταδεκτικός

παραδέχομαι → παραδοχή

υποδέχομαι → υποδοχή

Ποιές ἀπὸ τίς λέξεις τῆς στήλης Β' ἔχουν ἐτυμολογικὴ συγγένεια/κοινὴ ρίζα με τίς λέξεις τῆς στήλης Α'; Κυκλῶστε τίς σωστές.

Α΄	Β΄
νεύω	νόημα, νεῦμα, νεῦσις, ἀπονενοημένος, ἐπίνευσις, νευστάζω

ΜΑΘΗΜΑ 23ο

Αριθμητικά - Μετοχές - Απαρέμφατα

β. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Τὰ ἀριθμητικά οὐσιαστικά σημαίνουν ἀφηρημένη ἀριθμητική ποσότητα. Εἶναι ὅλα θηλυκοῦ γένους καὶ **σχηματίζονται τὰ περισσότερα ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων**, ἀφοῦ προστεθεῖ ἡ κατάληξη: **-ὰς (γενική: -άδος)**, π.χ. (δύο) δυ-ὰς, (τρία) τρι-ὰς, (δέκα) δεκ-ὰς, (ἐκατὸν) ἐκατοντ-ὰς.

γ. ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

Αριθμητικά ἐπιρρήματα λέγονται οἱ λέξεις μὲ τίς ὁποῖες δίνεται ἀπάντηση στὴν ἐρώτηση: ποσάκις. **Τὰ περισσότερα σχηματίζονται ἀπὸ τὸ θέμα τῶν ἀπολύτων**, ἀφοῦ σέ αὐτὸ προστεθεῖ ἡ κατάληξη **-κις ἢ -άκις**, π.χ. (ἐπτὰ) ἐπτὰ-κις, (δέκα) δεκά-κις, ἐξ-άκις, (πέντε) πεντ-άκις.

☞ Στὰ τρία πρῶτα ἀριθμητικά ἐπίθετα (εἷς, δύο, τρεῖς) τὰ ἐπιρρήματα εἶναι:

στό εἷς: **ἅπαξ** (= μία φορά),
 στό δύο: **δὶς** (= δύο φορές),
 στό τρεῖς: **τρὶς** (= τρεῖς φορές).

δ. ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ καὶ ΜΕΤΟΧΗ

Ἐκτὸς ἀπὸ τίς τέσσερις ἐγκλίσεις τὸ ῥῆμα ἔχει ἀκόμη **δύο ὀνομαστικούς τύπους**, πού εἶναι τὸ **ἀπαρέμφατο** καὶ ἡ **μετοχή**.

1. Τὸ ἀπαρέμφατο εἶναι ῥηματικὸ οὐσιαστικό, τὸ ὁποῖο ὅμως δηλώνει συγχρόνως διάθεση καὶ χρόνο, π.χ. λύνειν, λύεσθαι, λύσαι, λυθῆναι.

Ὄνομάζεται ἀπαρέμφατο, διότι σέ κάθε χρόνο **ἔχει μία μόνο κατάληξη** καὶ μόνο του **δὲν παρεμφαίνει** (δηλαδή δὲν δηλώνει) συγκεκριμένο πρόσωπο καὶ ἀριθμό, π.χ. βούλομαι **λέγειν** (= θέλω νὰ λέγω)
 βουλόμεθα **λέγειν** (= θέλομεν νὰ λέγωμεν)
 βούλονται **λέγειν** (θέλουν νὰ λέγουν).

2. Ἡ μετοχή εἶναι ῥηματικὸ ἐπίθετο, τὸ ὁποῖο ὅμως δηλώνει συγχρόνως διάθεση καὶ χρόνο,

π.χ. γράφων, γράφουσα, γράφον
 γραφόμενος, γραφομένη, γραφόμενον
 γράψας, γράψασα, γράψαν
 γραφεῖς, γραφεῖσα, γραφέν.

Ὄνομάζεται μετοχή, διότι **μετέχει** στό σύνολο τῶν παρεπομένων (=στοιχείων) καὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ῥήματος.

ε. ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟΥ καὶ ΜΕΤΟΧΗΣ

Στὰ βαρύτονα ῥήματα (ὅσα δὲν τονίζονται στή λήγουσα) σέ -ω, (πχ.: λύω/λύομαι) τὰ ἀπαρέμφατα καὶ οἱ μετοχές σχηματίζονται ὡς ἑξῆς:

Ἑνεργητική φωνή

Ἑνεστώτας (λύ-ω)		Μέλλων (λύ-σ-ω)		Ἀόριστος (ἔ-λυ-σ-α)		Παρακείμενος (λέ-λυ-κα)	
Ἀπρμ.	Μτχ.	Ἀπρμ.	Μτχ.	Ἀπρμ.	Μτχ.	Ἀπρμ.	Μτχ.
λύ-ειν	λύ-ων	λύ-σ-ειν	λύ-σ-ων	λύ-σ-αι	λύ-σ-ας	λε-λυ-κέναι	λε-λυ-κώς
	λύ-ουσα		λύ-σ-ουσα		λύ-σ-ουσα		λε-λυ-κυῖα
	λύ-ον		λύ-σ-ον		λύ-σ-αν		λε-λυ-κός

Μέση φωνή

Ἑνεστώτας (λύ-ομαι)		Μέλλων (λύ-σ-ομαι)		Ἀόριστος (ἔ-λυ-σ-άμην)	
Ἀπρμ.	Μτχ.	Ἀπρμ.	Μτχ.	Ἀπρμ.	Μτχ.
λύ-εσθαι	λυ-όμενος	λύ-σ-εσθαι	λυ-σ-όμενος	λύ-σ-ασθαι	λυ-σ-άμενος
	λυ-ομένη		λυ-σ-ομένη		λυ-σαμένη
	λυ-όμενον		λυ-σ-όμενον		λυ-σ-άμενον

Παρακείμενος (λέ-λυ-μαι)		Τετελεσμένος Μέλλων (λελυμένος ἔσομαι)	
Ἀπρμ.	Μτχ.	Ἀπρμ.	Μτχ.
λε-λύ-σθαι	λε-λυ-μένος	λελύ-σε-σθαι ἢ λε-λυ-μένος ἔσεσθαι	λε-λυ-σόμενος, -η, -ον ἢ λελυμένος ἐσόμενος-η-ον
	λε-λυ-μένη		λε-λυ-σόμενοι, -αι, -α ἢ λε-λυ-μένοι, -αι, -α
	λε-λυ-μένον		ἐσόμενοι, -αι, -α

Οἱ ὑπόλοιποι χρόνοι δὲν σχηματίζουν ἀπαρέμφατα καὶ μετοχές.

